

KLASİK ARAP ŞİİRİ ÇEVİRİSİ

Mehmet Hakkı Suçin
Gazi Üniversitesi Öğretim Üyesi

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

ARAP DİLİ VE EDEBİYATI

ŞÖYLEŞİLERİ

“Klasik Arap Şiiri Çevirisi”
Prof. Dr. Mehmet Hakkı Suçin
19 Aralık 2020 Cumartesi
Saat: 18:00

Detaylı Bilgi için: <http://iader.org.tr>

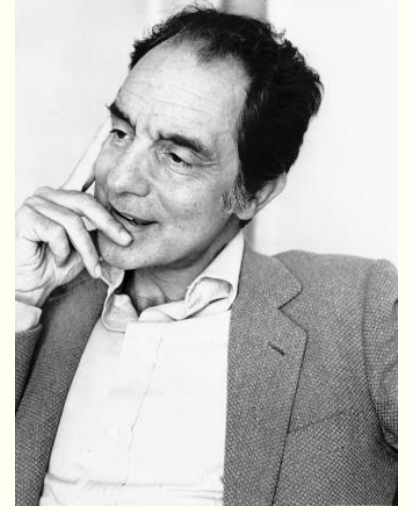
DK
DİL KÜLTÜR
AKADEMİ YAYINLARI

Nelerden bahsedeceğim?

- "Klasik" kavramı
- Klasik Arap şiirinin sınırları
- Klasik Arap kasidesi özelinde Muallakalar
- Çevirinin/Tercümenin mahiyeti
- Çevrilebilirlik / Çevrilemezlik meselesi
- Şiir ve çeviri eylemlerinin karşılaştırılması
- Çeviri süreci: Bir Model (Jones, 2011)
- Çeviri sürecinde bazı işlemler
- Klasik Arap şiiri çevirileri: Muallakalar'dan örnekler
- Türkçede Muallaka çevirilerinin çeviri biçimleri: Hangi çeviri hangi işleve sahip?

Bir klasięi "klasik" yapan nedir?

- "Klasik": Genel geęer nitelikleri olan bir kavram.
- Bir eserin "klasik" olması için bazı zellikler:
 - Zaman karşı dayanıklı
 - Mevcut sanatla/edebiyatla baęları devam ediyor
 - Her kuşanın ilgi duyduğu eserler
 - Her okumayla yeniden keşfedilen metinler
 - "Sizi size anlatan eserler"

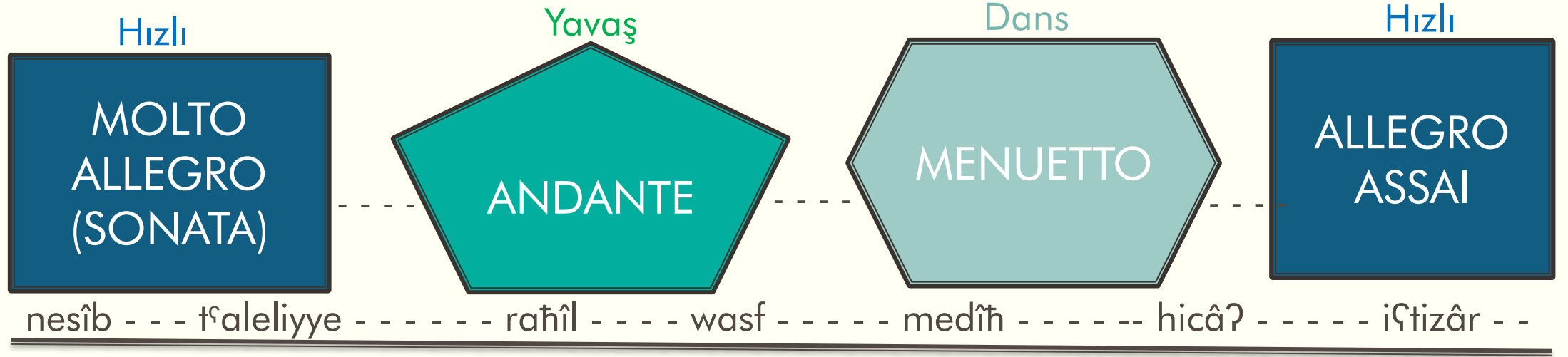

Klasik Arap şiirinin sınırları

Geleneksel Sınıflandırma

- İslam öncesi şiiri (Cahiliye şiiri)
- Sadru'l-İslam dönemi şiiri
- Emeviler dönemi şiiri
- Abbasiler dönemi şiiri
- Osmanlı döneminde Arap şiiri
- Neoklasik dönem (Nahda)
- Modern Arap şiirinde klasik damar...

Muallakalar ve klasik senfoni

- **Klasik senfoni** bir bütündür.
- Senfoni bölümlerden oluşur.
- Her bir bölüm, atmosfere göre yavaş veya hızlı yapılandırılır.

- **Muallakalar** bir bütündür.
- Muallakalar bölümlerden oluşur.
- Her bir bölüme temanın atmosferine göre keskin ya da yumuşak geçişler yapılır.

<https://www.youtube.com/watch?v=JTc1mDieQl8>

0:06 - 7:40 - 15:23 - 19:43

Klasik Arap kasidesi: Muallakalar

- Atmosferden atmosfere geçiş
- Parçalanmıř bütün → Estetik etki
- Kasidenin sesinde geçişler: Lirik, epik-dramatik vs.
- Tematik ve poetik sesler deėişirken beyitlerin ikinci dizeleri **kafiyeli**
- Senfoniye alan müzik âletleri:
 - İç kafiyeler
 - Aliterasyonlar
 - Asonanslar
 - Paralel anlamlar
 - vs.

Çevirinin/Tercümenin mahiyeti

- "Çeviri insanın konuşmayı öğrenmesiyle başlar."

Roman Jakobson

- Intralingual (Dil içi)
- Interlingual (Diller arası)
- Intersemiotic (Göstergeler arası)

Octavio Paz

Kutsal metinlerin satır aralarında "çeviri"

Başlangıçta dünyadaki bütün insanlar aynı dili konuşur, aynı sözleri kullanırlardı. ² Doğuya göçerlerken Şinar bölgesinde bir ova bulup oraya yerleştiler. ³ Birbirlerine, "Gelin, tuğla yapıp iyice pişirelim" dediler. Taş yerine tuğla, harç yerine zift kullandılar. ⁴ Sonra, "Kendimize bir kent kuralım" dediler, "Göklere erişecek bir kule dikip ün salalım. Böylece yeryüzüne dağılmayız." ⁵ Rab insanların yaptığı kentle kuleyi görmek için aşağıya indi. ⁶ "Tek bir halk olup aynı dili konuşarak bunu yapmaya başladıklarına göre, düşündüklerini gerçekleştirecek, hiçbir engel tanımayacaklar" dedi, ⁷ "Gelin, aşağı inip dillerini karıştıralım ki, birbirlerini anlamasınlar." ⁸ Böylece Rab onları yeryüzüne dağıtarak kentin yapımını durdurdu. ⁹ Bu nedenle kente Babil adı verildi. Çünkü Rab bütün insanların dilini orada karıştırmış ve onları yeryüzünün dört bucağına dağıtmıştı.

(Tevrat, Yaratılış, 11)

Kutsal metinlerin satır aralarında "çeviri"

■ وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلَائِكَةِ فَقَالَ أَنْبِئُونِي بِأَسْمَاءِ هَؤُلَاءِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (البقرة، 31)

- "Ve o, Âdem'e bütün cisimlerin adlarını öğretti, sonra da onları meleklerin önüne koyup şöyle dedi: "Sözlerinizde samimiyseniz haydi söyleyin bu nesnelerin adlarını!" (Bakara, 31)

Çevrilebilirlik / Çevrilemezlik meselesi

➤ el-Câhız

وَالشَّعْرَ لَا يُسْتَطَاعُ أَنْ يُتَرْجَمَ، وَلَا يَجُوزُ عَلَيْهِ النَّقْلُ، وَمَتَى حَوَّلَ تَقَطَّعَ نَظْمُهُ وَبَطَلَ وَزْنُهُ، وَذَهَبَ حُسْنُهُ وَسَقَطَ مَوْضِعُ التَّعَجُّبِ (...) وَلَوْ حَوَّلْتُ حِكْمَةَ الْعَرَبِ، لَبَطَلَ ذَلِكَ الْمُعْجَزُ الَّذِي هُوَ الْوَزْنُ.

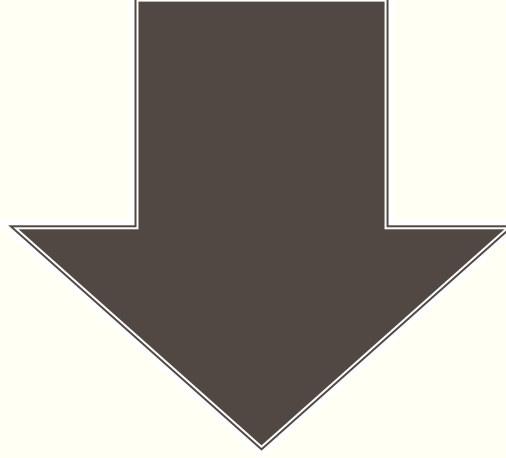
Şiirin üstünlüğü Araplarla ve Arap dilini konuşanlarla sınırlıdır. Şiir tercüme edilemediği gibi onun transfer edilmesi de doğru olmaz. Şiir [başka dile] transfer edildiğinde nazmı parça parça olur. Ölçüsü bozulur. Güzelliği [estetikliği] uçup gider. Kişiyi hayran bırakan özelliği kaybolur. Bu nedenle şiir, nesirli söz gibi değildir. Bu esaslar üzerinde kurularak başlatılan nesirli söz, ölçülü şiirden transfer edilen nesirden daha güzel ve daha etkileyicidir. [Oysa] Arapların hikmeti transfer edilse, vezin denilen o mucize kaybolur.
(el-Câhız, Kitâbu'l-Hayevân)

➤ Georges Mounin

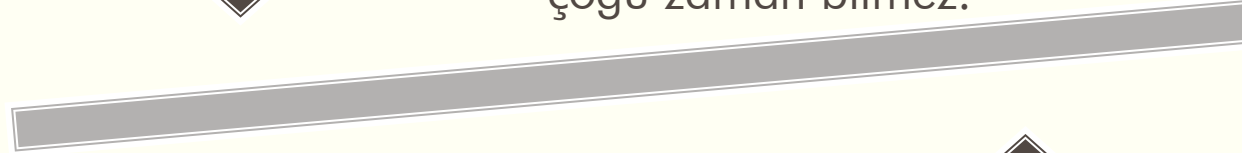
➤ Octavio Paz

Şiirin üretim süreci ve çeviri süreci

Şairin üretim süreci

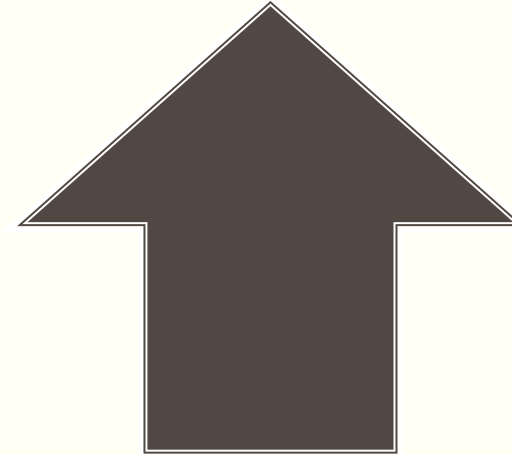

- ♦ Şair dinamik anlamlarla boğuşur (Yaratım süreci).
- ♦ Onlarca imgeden seçimler yapar.
- ♦ Kâğıt üstünde son şekil alana kadar süreç devam eder.
- ♦ Şair şiirin bu nihai şekli alacağını çoğu zaman bilmez.

Çevirmenin çeviri süreci

- ♦ Çevirmenin çıkış noktası şairin çıkış noktasının tersidir.
- ♦ "Yapısöküm"
- ♦ Metnin nihai şekli
- ♦ Kaynak şiirin nihai şekli çevirmenin önündedir.

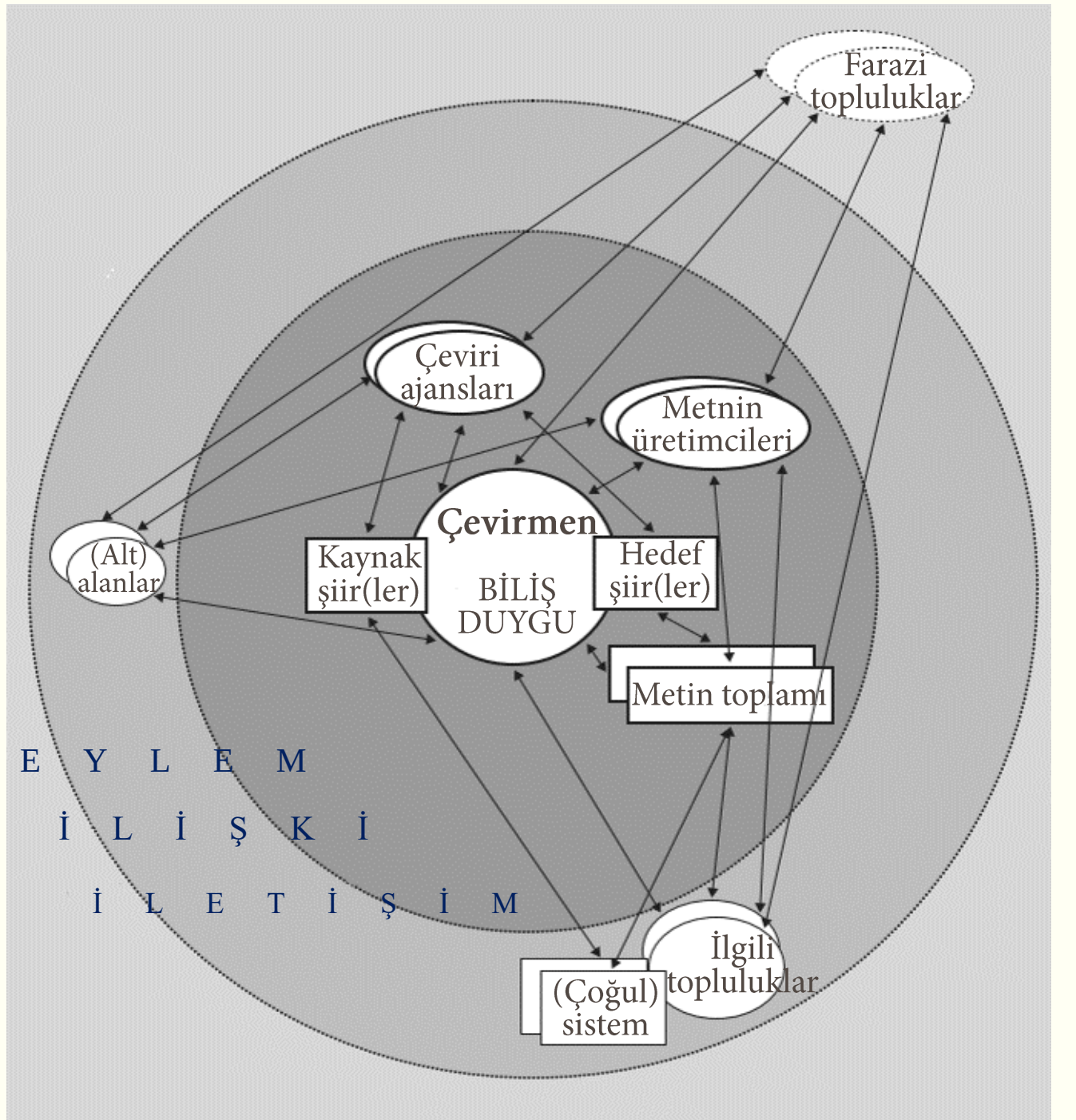

Çeviri süreci: Kriz yönetimi

- Anlamdan uzaklaşmadan asıl dildeki biçimi hedef dile nasıl aktarabiliriz?
- Şiirin türü nedir? Lirik mi, epik mi, hicviye mi, ne derece ironi barındırıyor?
- Şair hangi ana izleğin çevresinde kurmuş imgelerini?
- Meydana getirmek istediği estetik etki nedir?
- Şiirini çevirdiğimiz şair bir akıma aitse o akım hakkındaki bilgimiz ne ölçüdedir?
- Şairle ilgili ne kadar bilgiye sahibiz?

Şiir çevirisi eylemi için bir model (Jones, 2011)

- Yuvarlak şekiller: Beşeri failler
- Dikdörtgenler: Beşeri olmayan failler
- Oklar: Eylemler ve ilişkiler
- Ortadaki beyaz daire: Bilişsel ve duygusal özne olarak çevirmen ("Genre" bilgisi, dünya bilgisi ve kaynak yazar hakkında bilgisi)
- Çevirmenin yanı başında: Kaynak ve hedef şiir

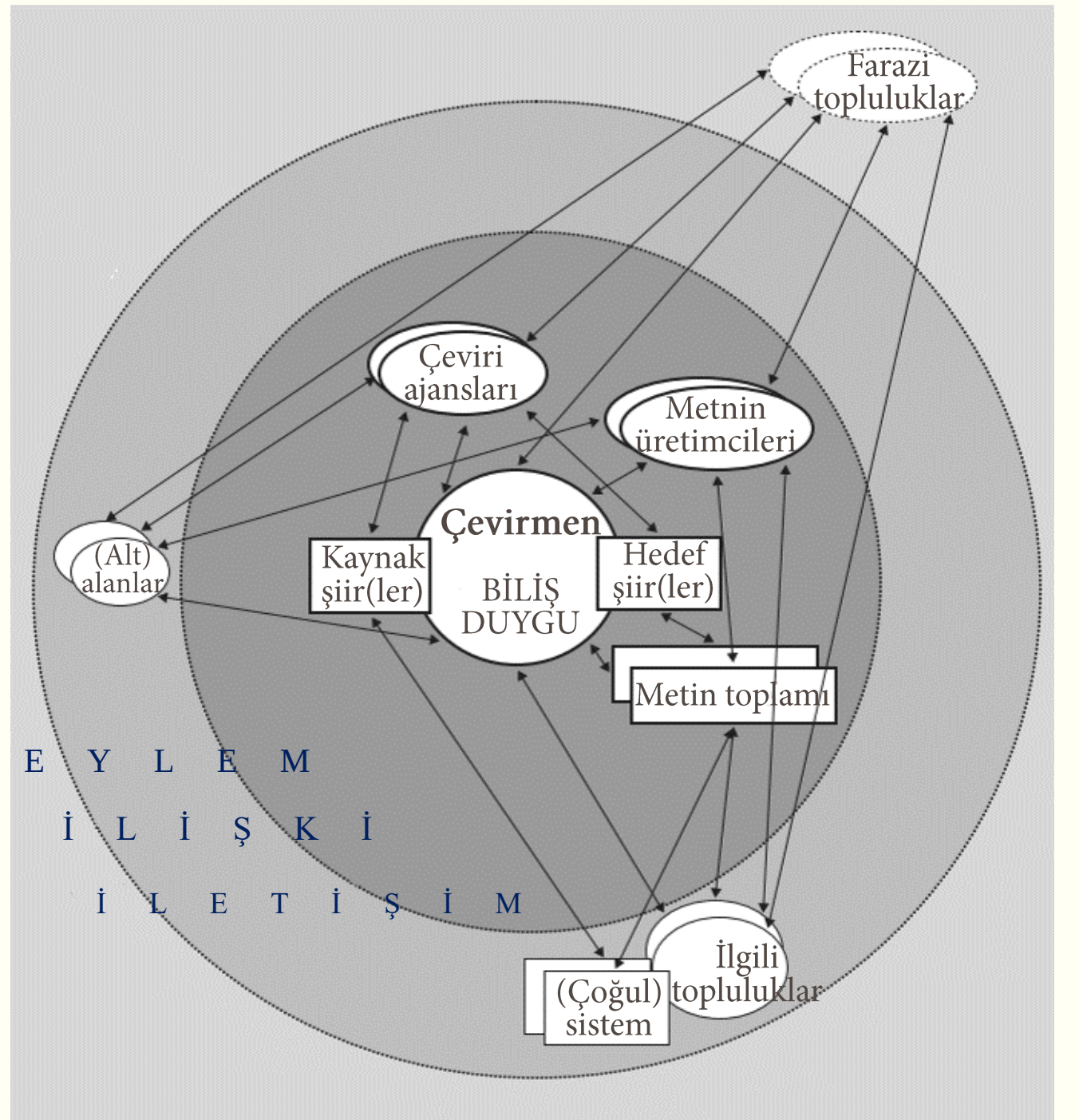

Şiir çevirisi eylemi için bir model (Jones, 2011)

Birinci düzey ağlar (Koyu gölgeli bölge)

Çevirmen, kaynak ve hedef metin etkileşimi

- **Çeviri ajansları** (Hedef şiirler hakkında dilsel kararlar veren şahıslar: Çevirmen, editör, redaksiyon yapan, Cahiliye şiiri için "şerhler")
- **Metin toplamı** (*Matrix text*: Çevirini alındığı kaynak; *Paratext*: İçindekiler, sunuş, önsöz, çevirmen/editör notları; *Co-text*: Aynı statüdeki metinler, Intertexts: Başka metinlere göndermeler, alıntılar)
- **Metnin üretimcileri** (Basılı yayını hedef okuyucuya ulaştıranlar: Yayıncı, grafik tasarımcı, fotoğrafçı, matbaacı, dağıtımçı, kitapçı...)

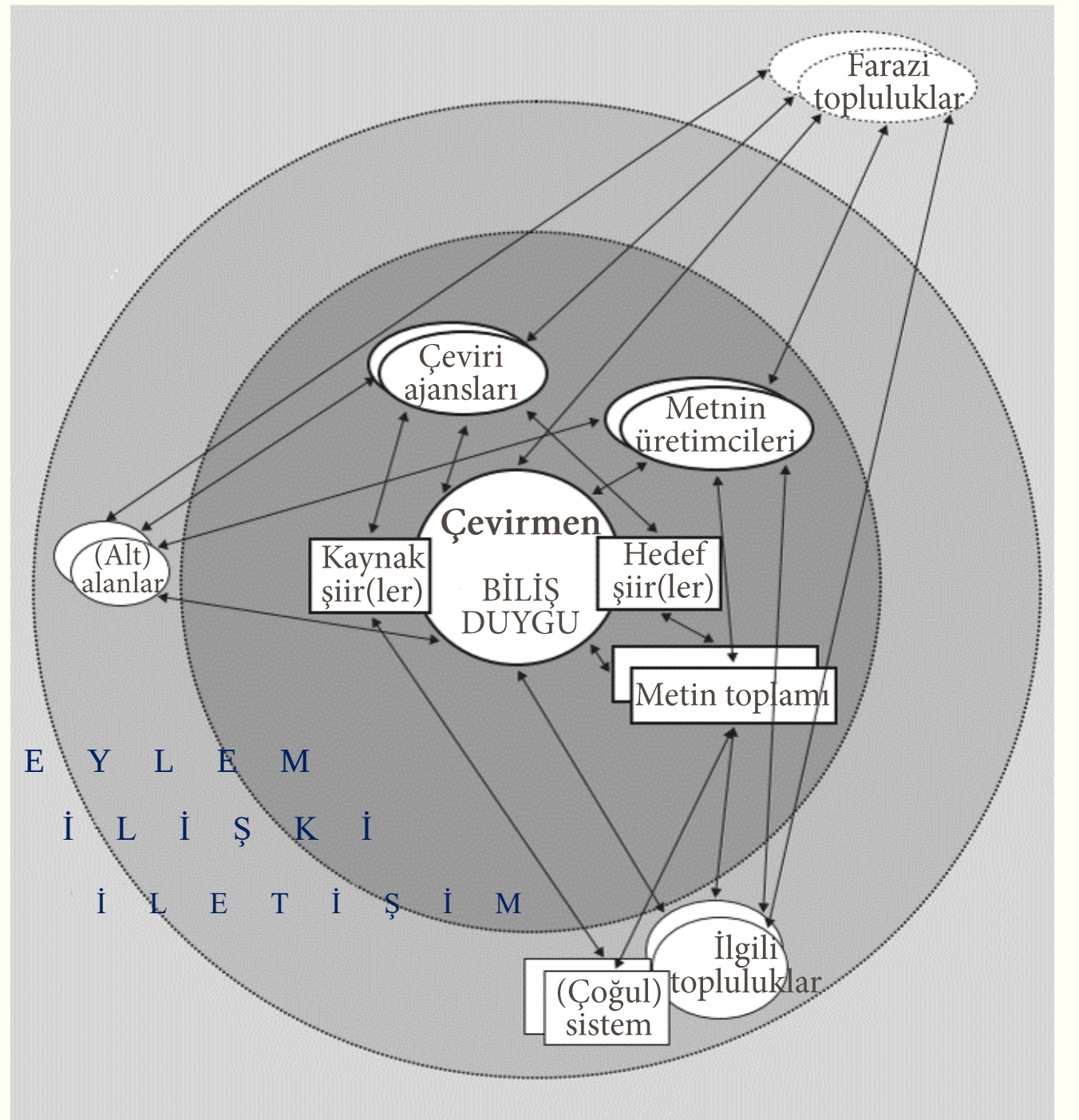

Şiir çevirisi eylemi için bir model (Jones, 2011)

İkinci düzey ağlar (Orta koyulukta gölgeli bölge)

Çeviri projesinin ve takım elemanlarının oynadığı sosyal roller

- **İlgili topluluklar** (Eleştirmenler, kültürel organlar vs.)
- **Çevirmenin "habitus"u:** (Kaynak şairin sözcüsü ve hedef dilin yazarı olarak çevirmenin toplumsal pratik içinde edindiği davranışlar, meslek/uzmanlık olarak çevirmenlik, çeviri normları)
- **Sistem/Çoğulsistem** (Metnin ait olduğu sistem: Siyasi ve sosyal güç ilişkileri)

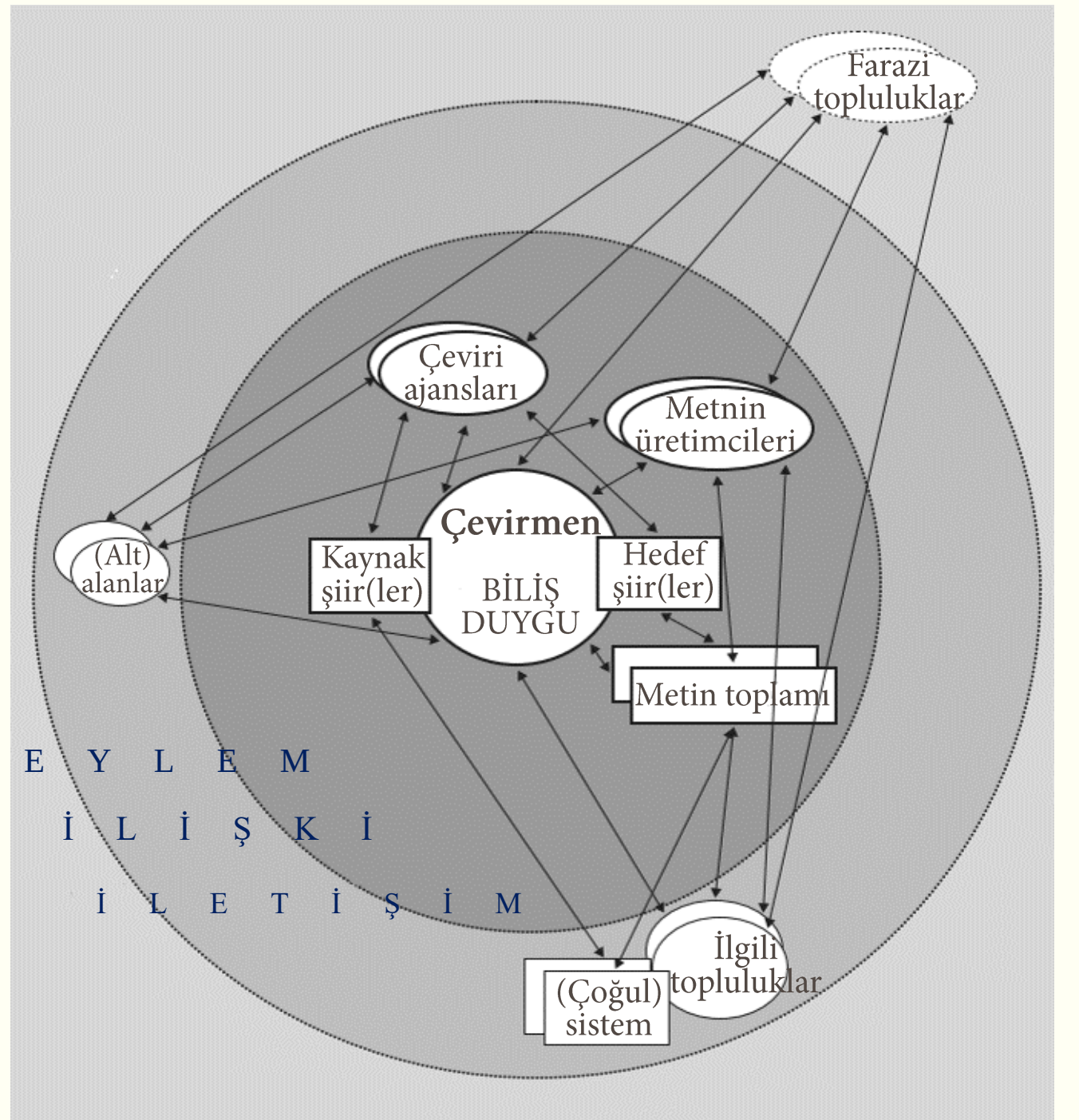

Şiir çevirisi eylemi için bir model (Jones, 2011)

Üçüncü düzey ağlar (Açık koyu gölgeli bölge)

Birinci ve ikinci düzeyde ağlar arasındaki ilişkiler

- **Farazi topluluklar** (Mesela Cahiliye toplumu, Arap şiiri okuyucuları, metin çoğulsistem)
- **Şiir çevirmeninin kimliği:** Arka planı, aidiyeti, kültürü, inançları, ideolojileri, etik anlayışı
- **Çevirinin rolleri:** Bir güç oyunu olarak çeviri; kültürler arası bir aracılık olarak çeviri; global bir olgu olarak çeviri)

Çeviri sürecinde bazı işlemler

- **Arkaik dili çözümleme:** İslam öncesi şiir, şerhler, ansiklopedik bilgiler
- **Çevirmenin hisleri/Metnin akıcılığı:** Kelime seçimleri, yerleri değiştirilen dizeler vs.
- **İmgeler:** Yüzey anlam çözümlemelerinin yanında derin anlam arayışları
- **Vezin ve kafiye:** Kaynak şiirdeki vezin ve kafiyei hedef şiirde bir şekilde telafi etmek (ya da kayıp vermek)
- **Ritim/Ahenk:** Hedef şiirin ahenk unsurları üzerinde çalışmak
- **Ses/Kulak:** Şiirdeki diğer ses unsurları üzerinde çalışmak
- **Paralellik:** Kaynak şiirdeki paralelliği hedef şiirde yeniden oluşturmak ya da paralellikten kaçınma
- **Metinlerarasılık:** Başka metinlerle çağrışım yaratma

Tarihsel uzaklığa nasıl yaklaşmalı?

e-s-k-i-l-e-ş-t-i-r-e-r-e-k---ç-e-v-i-r-m-e---y-e-n-i-l-e-ş-t-i-r-e-r-e-k--ç-e-v-i-r-m-e

James Holmes (1988) iki yöntem önerir:

- **Eskileştirerek çevirme:** Eski çağlara ait bir kaynak metnin dil ve üslûp özelliklerinin "eskiliğini" hedef dilde muhafaza etme.
- **Yenileştirerek çevirme:** Eski çağlara ait bir kaynak metnin dil ve üslûp özelliklerinin "eskiliğini" hedef dilde dikkate almama. (Holmes, geleneksel yenileştirme ve deneysel çağdaş olmak üzere bunu da ikiye ayırır.)
- Bazı durumlarda çevirmen bu **alternatiflerin birkaçını** aynı eserin farklı unsurları için kullanabilir.

Cahiliye şiirini çevirmek! Çeviri biçimleri

Fonemik
(Phonemic)

Kelimesi Kelimesine
(Word by Word)

Vezinli
(Metrical)

Şiirden Nesre
(Poetry into Prose)

Kafiyeli
(Rymed)

Serbest Çeviri
(Blank Verse)

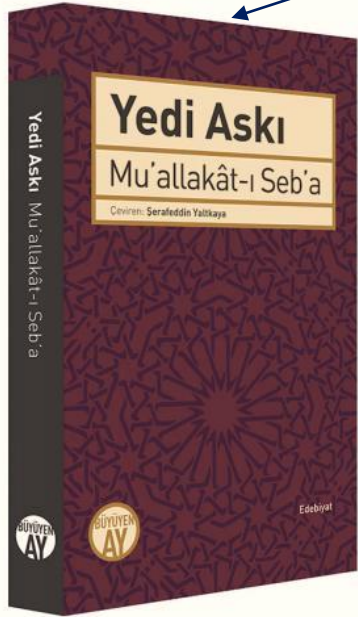

Yeniden Yazma
(Interpretation Version)

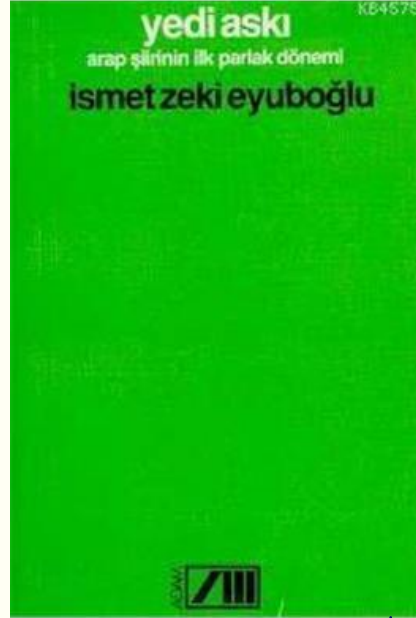
(André Lefevere, 1975)

Klasik Arap şiiri çevirisi: Muallakalar

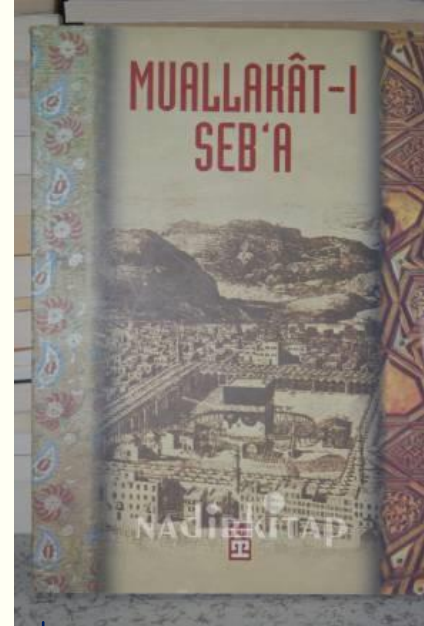
Doğrudan Arapçadan yapılan çeviriler

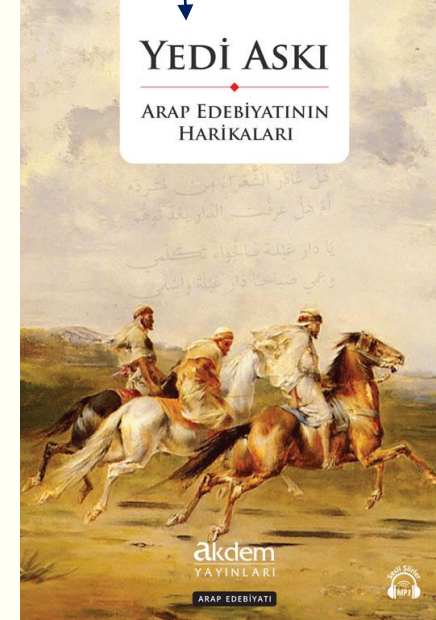
Çev. Ş. Yaltkaya
İlk baskı:
MEB, 1943

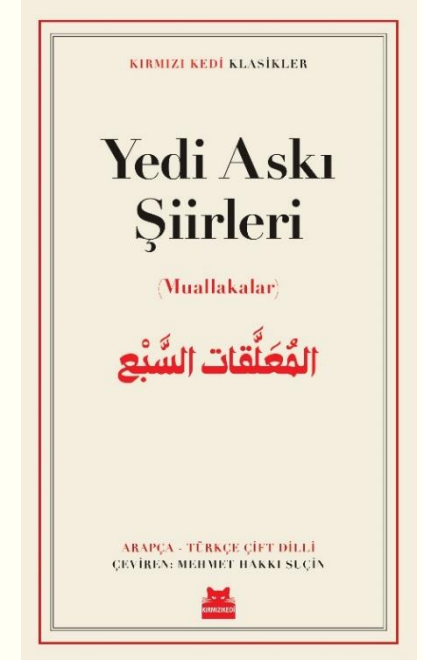
Çev. İ.Z. Eyüboğlu
İlk baskı:
Adam, 1985

Çev. S. Yalsızuçan
İlk baskı:
Timaş, 1998

Çev. K. Demirayak,
N.H. Yanık, N. Ceviz
İlk baskı:
Ankara Okulu, 2004

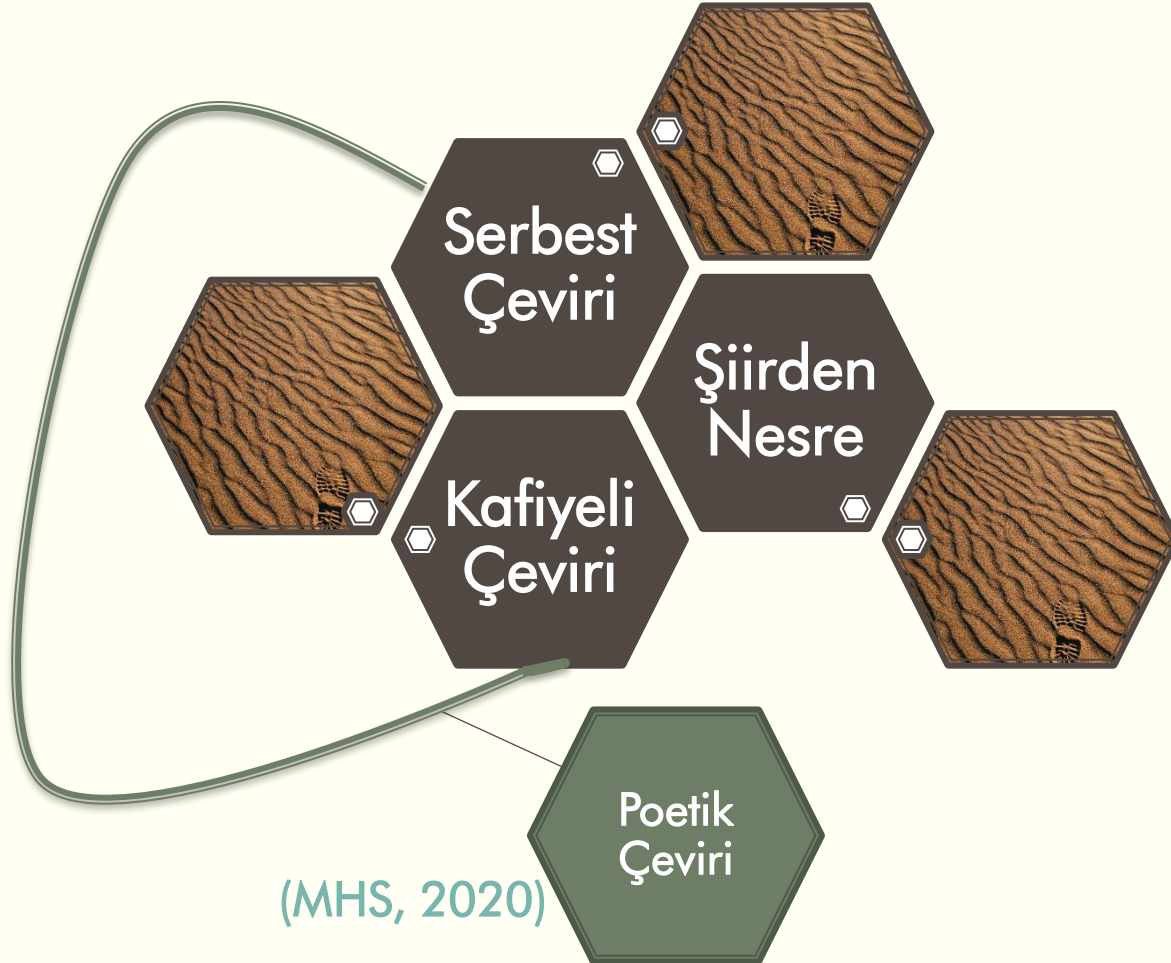

Çev. M.H. Suçın
İlk baskı:
Kırmızı Kedi, 2020

"Uyarlama" Çeviriler

Türkçe Çevirilerin Biçimsel Görünümleri (André Lefevere Sınıflandırmasına Güncelleme)

Doğrudan Arapçadan Çeviriler

Yalrkaya Çevirisinden Şiirsel Uyarlamalar

Örnek 1: İmruul-Kays

Düzyazıyla Çeviri

KM

مَنَارَةٌ مُّمْسَى رَاهِبٍ مُّتَبَلِّ
إِذَا مَا اسْبَكَرْتُ بَيْنَ دِرْعٍ وَمِجْوَلٍ

تُضِيءُ الظَّلَامَ بِالْعِشَاءِ كَأَنَّهَا
إِلَى مِثْلِهَا يَرْنُو الْحَلِيمُ صَبَابَةً

KM ahenk unsurları:

- Vezin, kafiye
- «b» ve «m» sesleriyle aliterasyon
- «â» sesiyle asonans

HM1

40. (Yüzünün parlaklığı) kendini ibadete vermiş papazın parlak parlak yanan çerağı gibi geceleyin karanlıkları aydınlatır.

41. Bu sevgili bugün, yaşını almış kadınların giydikleri Dir ile küçük kızların giydikleri Micvel arasında salınmakta (gençliğin tam ortasında) bulunduğundan buna aklını başına almış, durulmuş olanlar da tutulurlar.

HM2

40. (Yüzünün parlaklığı) akşam karanlığını, inzivaya çekilen bir rahibin çerağı misali aydınlatır.

41. Onun gibisi, uzun entari giyen ile kısa entari giyen arasındaki yaşa geldiğinde, ağır başlı kimseler de hayranlıklarından dolayı ondan gözlerini ayıramazlar.

Örnek 1: İmruul-Kays

Poetik Çeviri

KM مَنْارَةٌ مُمَسَّى رَاهِبٍ مُتَبَيِّلٍ
إِذَا مَا اسْبَكَرْتُ بَيْنَ دِرْعٍ وَمِجْوَلٍ

تُضِيءُ الظَّلَامَ بِالْعِشَاءِ كَأَنَّهَا
إِلَى مِثْلِهَا يَرْنُو الْحَلِيمُ صَبَابَةً

KM ahenk unsurları:

- Vezin, kafiye
- «b» ve «m» sesleriyle aliterasyon
- «â» sesiyle asonans

HM3 Aydınlatır sevgilim gecenin karanlığını
İnzivaya çekilmiş bir rahibin lambası gibi

Tutkuyla bakar böyle bir endama adamın akıllısı
Feraceli kadınlarla yeni yetme kaftanlılara benzer kıvamı

HM3 ahenk unsurları:

- Yarım Kafiye (karanlığını/akıllısı/kıvamı)
- İç kafiyeler (gecenin/rahibin/adamın; lambası/akıllısı; inzivaya/endama/kadınlarla/kaftanlılara)
- «b», «m», «l» sesleriyle aliterasyon
- «a» ve «e» sesleriyle asonans

Örnek 2: Tarafe

Düzyazıyla Çeviri

KM

تَرْوُحُ عَلَيْنَا بَيْنَ بُرْدٍ وَمُجَسَّدٍ
بِجَسِّ النَّدَامَى بَضَّةُ الْمُتَجَرَّدِ

نَدَامَايَ بِيضُ كَالْتُّجُومِ وَقَيْنَةٌ
رَحِيبُ قِطَابُ الْجَيْبِ مِنْهَا رَفِيقَةٌ

KM ahenk unsurları:

- Vezin
- Kafiye: ab, ab; qayne/beyne-/ceybi
- «î» sesiyle asonans
- B sesiyle aliterasyon

HM1

50. Benimle oturup şarap için arkadaşlarım yıldızlar gibi parlaktırlar. Şarkılar okuyarak bizi eğlendiren kız da uzun gömleği ve safrana boyanmış entarisiyle geceleri meclisimize gelir.

51. O kızın yeni ve yakası geniştir, arkadaşlarımın; ellerini sokup onu her taraftan sıkıştırmalarına müsaittir. Onun vücudunun elbiseden dışarıda kalan kısımları da beyaz ve yumuşaktır.

HM2

48. İçki yarenlerim birer yıldız gibi hür insanlardır, (biz kadehleri kaldırırken, tenine yapışan ince) bir gömleği ve safrana boyanmış entarisi ile bir şarkıcı kız da meclisimize gelir.

49. O kızın elbisesinin yeni ve yakası geniştir ve arkadaşlarımın, ellerini sokup onu her taraftan sıkıştırmalarına müsaittir. Onun vücudunun elbisesinin dışında kalan kısımları da yumuşak ve beyazdır.

Örnek 2: Tarafe

Poetik Çeviri

KM

تَرُوحُ عَلَيْنَا بَيْنَ بُرْدٍ وَمُجَسَّدٍ
بِجَسِّ النَّدَامَى بَصَّةُ الْمُتَجَرِّدِ

نَدَامَايَ بِيضُ كَالنُّجُومِ وَقَيْنَةٌ
رَحِيبٌ قِطَابُ الْجَيْبِ مِنْهَا رَفِيقَةٌ

KM ahenk unsurları:

- Vezin
- Kafiye: ab, ab; qayne/beyne-/ceybi
- «î» sesiyle asonans
- B sesiyle aliterasyon

HM3

İki nedimimden biri hür bir kadın ıslıl ıslıl yüzüyle
Öteki şarkıcı bir cariyeye kâh sade kâh safran fistanıyla

Dokunmaya müsait narin bedeninin çıplak yerleri
Geniştir elbisesinin yakaları zira

HM3 ahenk unsurları:

- Kafiye: ab, cb; narin/bedeninin/elbisesinin
- Tekrarla müzikalite: kâh / kâh
- «i» ve «a» sesleriyle asonans (...müsait narin bedeninin...yerleri; kâh sade kâh safran...))
- «s» «n» sesleriyle aliterasyon (dokunmaya müsait narin bedeninin.../geniştir elbisesinin)

Örnek 3: Antara bin Şeddâd

Düzyazıyla Çeviri

KM

سُودًا كَخَفِيَّةِ الْغُرَابِ الْأَسْحَمِ	فِيهَا اثْنَتَانِ وَأَرْبَعُونَ حَلُوبَةً
عَذْبٌ مُقْبَلُهُ لَذِيذُ الْمَطْعَمِ	إِذْ تَسْتَبِيكَ بِذِي غُرُوبٍ وَاضِحٍ
سَبَقَتْ عَوَارِضُهَا إِلَيْكَ مِنَ الْفَمِ	وَكَأَنَّ فَارَةً تَاجِرٍ بِقَسِيمَةٍ

HM1

15. Sevgilimin yük develeri arasında siyah karganın kanadı gibi simsiyah, sağmal kırk iki deve vardır.
16. (O sevgilinin göç etmek üzere olmasının beni ürkütmesi) öpülüğü tatlı ve tadı güzel, ağzı ve beyaz dişleriyle aklımı yağmalamış olmasındandır.
17. (Sen onu öpmek istediğin vakit), güzel kokular satan kimsenin kutudaki (kokusu hiç kaçımayan) misk göbeği kokusu, onun dişlerine senden evvel gitmiş gibidir.

HM2

12. Orada kara karganın kanadı misâli kırk iki sağmal dişi deve vardır.
13. Çünkü o ('Able) aklını başından alır; bembeyaz dişleri, öpülmesi hoş ve tatması lezzetli ağzı ile.
14. Ona yaklaşıp öpmeden önce ağzından âdetâ ıtır kutusundan misk kokusu ulaşır sana.

Örnek 3: Antara bin Şeddâd

Poetik Çeviri

KM

سُودًا كَخَفِيَّةِ الْغُرَابِ الْأَسْحَمِ
عَذْبٌ مُقْبَلُهُ لَذِيذِ الْمَطْعَمِ
سَبَقَتْ عَوَارِضُهَا إِلَيْكَ مِنَ الْفَمِ

فِيهَا اثْنَتَانِ وَأَرْبَعُونَ حُلُوبَةً
إِذْ تَسْتَبِيكَ بِذِي غُرُوبٍ وَاضِحٍ
وَكَأَنَّ فَارَةً تَاجِرٍ بِقَسِيمَةٍ

HM3

Karganın kanat tüyü kadar kara renkleri
Kırk iki sağmal deve vardı kervanın içinde

Öpüşleri lezzetli güzel bir ağız
Esir alıyordu aklını o sırada keskin beyaz dişleriyle

Sanki bir aktarın ıtır torbasındaki güzel kokular
Senden önce ulaşmıştı ağızındaki dişlere

KM ahenk unsurları:

- Vezin
- Kafiye: ab, cb, cb
- «b» sesiyle aliterasyon
- «î» sesiyle asonans

HM3 ahenk unsurları:

- Kafiye: ab, cb, db
- «k» sesiyle ve «t» sesiyle aliterasyon (Karganın kanat tüyü kadar kara renkleri; aktarın ıtır torbası...)
- «a» sesiyle asonans (karganın kanat kadar...; sağmal kervanın...)

Örnek 4: Zuheyr bin Ebî Sulmâ

Düzyazıyla Çeviri

KM

فَلَمْ يَبْقَ إِلَّا صُورَةُ اللَّحْمِ وَالدَّمِ
وَإِنَّ الْفَتَى بَعْدَ السَّفَاهَةِ يَحْلُمِ
وَمَنْ أَكْثَرَ النَّسَالِ يَوْمًا سَيُحْرَمِ

لِسَانُ الْفَتَى نِصْفٌ وَنِصْفٌ فُؤَادُهُ
وَإِنَّ سَفَاهَةَ الشَّيْخِ لَا حِلْمَ بَعْدَهُ
سَأَلْنَا فَأَعْطَيْتُمْ وَعُذْنَا فَعُذْتُمْ

HM1

61. Kişinin yarısı dili, öteki yarısı da kalbidir. Bundan geri kalanı et ve kandan ibarettir.

62. İhtiyar, azacak olursa onun azgınlığını ölüm paklar. Gencin ise cahillik (azgınlık) devri geçer, bir gün olur aklını başına alır.

63. İstedik, verdiniz. Gene istedik, gene verdiniz. Hâlbuki tekrar istiyenleri (sizden başkaları) mahrum ederler.

HM2

60. Gencin dili bir yarısıdır, gönlü de öteki yarısıdır; geriye et ve kandan oluşan şekilden başka bir şey kalmaz.

61. İhtiyar azdıktan sonra artık akıllanması beklenemez, genç ise azgınlıktan sonra akıllanır.

62. İstedik verdiniz, yine istedik yine verdiniz. Kim çok isterse bir gün mutlaka mahrum bırakılır.

Örnek 4: Zuheyr bin Ebî Sulmâ

Poetik Çeviri

KM

فَلَمْ يَبْقَ إِلَّا صُورَةُ اللَّحْمِ وَالْدَّمِ
وَإِنَّ الْفَتَى بَعْدَ السَّفَاهَةِ يَحْلُمِ
وَمَنْ أَكْثَرَ النَّسَالِ يَوْمًا سَيُحْرَمِ

لِسَانُ الْفَتَى نِصْفٌ وَنِصْفٌ فُؤَادُهُ
وَإِنَّ سَفَاهَةَ الشَّيْخِ لَا حِلْمَ بَعْدَهُ
سَأَلْنَا فَأَعْطَيْتُمْ وَعُدْنَا فَعُدْتُمْ

KM ahenk unsurları:

- Vezin
- Kafiye: ab, cb, db
- «ayn» sesiyle aliterasyon
- لا حِلْمَ بَعْدَهُ / يَحْلُمِ karşıtlığı

HM3

Yarısı dilse insanın yarısı akıldır
Et ve kan nefes alan her şeyde var

Sefahatten sonra ihtiyar erdemli olmaz
Gencin erdemi ise sefahatten sonra başlar

İstersiniz verilir, yine istersiniz yine verilir
İstekleriniz çoğalırsa gün gelir verilmez gönlünüz kırılır

HM3 ahenk unsurları:

Kafiye: ab, cb, dd

Tekrar: yarısı/yarısı; sonra/sonra;
istersiniz/istersiniz; yine/yine

Asonans: kan alan var ihtiyar başlar;
istersiniz verilir yine istersiniz yine
verilir istekleriniz gelir verilmez

Karşıtlık: erdemi olmaz / erdemi başlar
verilir / verilmez.

Örnek 5: Amr bin Kulsûm

Düzyazıyla Çeviri

KM

وَلَا تُبْقِي خُمُورَ الْأَنْدَرِينَا

أَلَا هُبِّي بِصَحْنِكَ فَاصْبَحِينَا

إِذَا مَا الْمَاءُ خَالَطَهَا سَخِينَا

مُشْعَشَعَةً كَأَنَّ الْحُصَّ فِيهَا

HM1

1. Ey kadın.. uykudan uyan, büyük ve kalın kadehinle bize sabah şarabı sun.. ve Enderin şaraplarından arta bırakma..

2. (Bize şarabı), içine biraz sıcak su katarak sun, ki su katılmakla o şarap, içinde alaçehre=Yemen safranı çiçeği var gibi (güzel bir kırmızı renk almış) olur.

* Enderin: Şam'da şarabıyla meşhur bir köy.

HM2

1. Hadi uyan ey dilber, bize büyük kadehinle sabah şarabı sun; el-Enderîn'in şarabından geriye bir şey bırakma.

2. Sıcak su katarak sun ki, ona su katıldığında içinde Yemen safranı varmış gibi (kıpkırmızı) olur.

Örnek 5: Amr bin Kulsûm

Poetik Çeviri

KM

أَلَا هُبِّي بِصَحْنِكَ فَاصْبَحِينَا وَلَا تُبْقِي خُمُورَ الْأَنْدَرِينَا
مُشْعَشَعَةً كَأَنَّ الْحُصَّ فِيهَا إِذَا مَا الْمَاءُ خَالَطَهَا سَخِينَا

HM3

Saki ayaklı kadehini getir de bize sabah şarabımızı içelim
Getir ne varsa Enderin şaraplarından tadına bakalım

İyi terbiye edilmiş olsun ki hafif safrana çalsın
Suyla seyreltilince köpürsün kadehinden taşsın

* Enderin: Suriye’de şarabıyla meşhur bir kasaba. (ç.n.)

KM ahenk unsurları:

- Vezin
- Kafiye: aa, aa
- «b» sesiyle aliterasyon
- لا حِلْمَ بَعْدَهُ / يَحْلُمُ karışıklığı

HM3 ahenk unsurları:

Kafiye: aa, bb

ne varsa/tadına/safrana

Tekrar: yarısı/yarısı; sonra/sonra;
istersiniz/istersiniz; yine/yine

Asonans: saki ayaklı kadehini sabah
şarabımızı; ... olsun safrana çalsın suyla
seyreltilince köpürsün taşsın

Aliterasyon: bize sabah şarabımızı; safrana
çalsın suyla seyreltilince köpürsün

Hangi çeviri hangi işlevlere sahip?

Şiir → Düzyazıyla çevirmek

- **İçerik** ön plandadır. Anlam odaklıdır.
- İçerik ile biçimden biri kurban edilecekse **kurban edilecek olan, biçimdir.**
- Kelime tasarrufu kaygısı yoktur.
- **Didaktiktir.** Kaynak metni öğretmek için kullanmaya müsaittir.
- **Kaynak metne sadakat** ön plandadır.
- Çevirmenin «**yaratıcılık**» gibi bir **derdi yoktur.**
"Traduttore traditore" (Çevirmen haindir) sözünün ifade ettiği dairenin dışında kalır.

Şiir → Poetik çeviri

- İçerik göz önünde bulundurulur ama **biçim göz ardı edilmez.**
- İçerik ile biçimden biri kurban edilecekse kurban vermemek için **direnış** başlar **ama kayıplar** kaçınılmazdır.
- **Kelime tasarrufu** önemlidir. Çevirmen az kelimeyle çok anlam vermek zorundadır.
- **Estetiktir.** Bundan dolayı çevirmen "yaratıcı" (creative) olmak zorundadır. Kaynak metni öğretmek için uygun olmayabilir.
- **Hedef metnin normları** ön plandadır.
- Çevirmen şairin yaratıcılığı çerçevesinde bir **yaratıcılık peşindedir.** Bundan dolayı "traduttore traditore" sözüne sürekli mazhar olur. 😊

[illegible]